

Особливості ігрових функцій зв'язуючого у сучасному класичному волейболі

Ляхова Т.П.

Харківська державна академія фізичної культури

Анотація. У статті проводиться аналіз основної функції зв'язуючого гравця у сучасному класичному волейболі

Ключові слова: волейбол; класичний; гравець; амплуа; зв'язуючий.

Вступ. Сучасний волейбол характеризується підвищеними вимогами до чіткої організації ігрових дій команди, яка об'єктивно створює передумови для успішного завершення атакуючих дій. У цих умовах інтерес до вивчення проблеми спеціалізації ігрових функцій зростає, так як передбачає виявлення позитивних особливостей спортсменів і їх раціональне використання, вирішити це завдання неможливо без наявності в команді гравців, які володіють не тільки високою технікою ігрових прийомів, але і володіють глибоким розумінням швидкозмінних складних ситуацій гри, великими тактичними здібностями.

На даному етапі розвитку сучасний волейбол пред'являє високі вимоги до універсальної підготовки гравців, як у фізичному, так і в техніко-тактичному плані. Сучасний волейбол характеризується значним посиленням спеціалізації ігрових дій. Умовне ділення гравців по функціях на даному рівні переросло в найважливішу закономірність ігрової діяльності. Вона обумовлена, відмінностями в прояві індивідуальних здібностей гравців. Звідси при оцінці рівня майстерності спортсмена на передній план виступає його переважна здатність, що визначає ігрову функцію (Запорожанов, 2002; Козина, 2009).

На думку М. С. Бриля, зв'язуючий гравець характеризується специфічністю ігрової діяльності, що вимагає і специфічних вимог при відборі, диспетчера необхідно шукати і спеціально готувати (Бриль, & Клещев, 1988).

Узагальнення передової спортивної практики, дозволило встановити, що на сучасному етапі розвитку волейболу переважна більшість фахівців (95,9%) в організації командних тактичних дій відводять першорядну роль зв'язуючим гравцям. При цьому вони вважають, що спеціалізація зв'язуючого гравця можлива після періоду загальної (універсальної) підготовки, тривалістю від 1 до 3-х років. Думка з цього принципового питання розділяють 87% фахівців і спортсменів.

Технічний прийом передача зверху обома руками використовується майже в кожному розіграші очка, а можливо і по декілька разів. Цей технічний прийом несе найбільшу інформацію про тактичні дії команди в цілому і визначає тактичну схему гри команди.

Мета роботи: провести аналіз основних функцій зв'язуючого гравця у волейболі.

Методи дослідження: теоретичний аналіз, систематизація і узагальнення наукової літератури, пошук інформації в мережах Інтернет.

Результати дослідження та їх обговорення: На сьогоднішній день для ігор найсильніших команд сучасного волейболу характерне зростання темпу проведення атакуючих дій. Високі передачі на нападаючі удари використовуються в екстрених випадках, але значно збільшилась кількість атакуючих дій що проводяться з низьких і швидкісних передач. Бажання відвести нападаючих гравців від блоку пов'язане з тим, що в кожній команді є багато високорослих гравців, ріст яких вже давно перетнув відмітку в два метри, здатних збудувати потужний блок над сіткою. І це важливе завдання повинен вирішити зв'язуючи гравець, за рахунок нестандартних рішень і розумних техніко-тактичних дій.

І коли ми дивимося на техніку виконання інших передач найкращих зв'язуючи світового рівня, то це величезна висота, на якій вони обробляють м'яч, щоб потім послати його своїм нападникам по можливості більш горизонтально. Це рослі здорові хлопці, які чудово грають на блоці і дуже агресивно подають подачу. Це гравці без слабких місць. Це такі зв'язуючи гравці, яких можна було б перевести в нападники, якби вони не були такі хороші в своїй основній професії.

На думку багатьох фахівців волейболу, успіх команди значною мірою залежить від наявності в команді зв'язуючого гравця високого рівня. Якщо гра в нападі у гравців з різних причин не складається в повну силу, то це положення можливо виправити шляхом його заміни, але коли гра не складається у основного зв'язуючого, це паралізує дух і дії команди, потенціал подальших техніко-тактичних дій помітно знижується, рисунок гри суттєво змінюється, що може привести до будь яких наслідків, можливо до втрати перемоги.

Роль та перспективи розвитку зв'язуючого гравця високого рівня це актуальне питання сучасного волейболу. Розглядаючи характеристику гравця цього амплуа, важливо зауважити, що він не тільки визначає гру команди і тактичні варіанти нападу, але це ще й велика не тільки фізична, а й розумова робота (Міщук, & Анікеєнко, 2014). У грі з п'яти партій зв'язуючи гравці виконує близько 160-180 стрибків, з них від 60-70 це блокування нападаючих ударів.

Найсильніші волейболісти цього амплуа – це творці. Вони повинні весь час придумувати, як обдурити суперника і так 100-200 разів за гру. Безумовно, це лідер, авторитет, від якого залежить дуже багато чого.

Зборні країн і топові клуби, які мають у своєму складі найсильніших гравців цього амплуа, є лідерами сучасного волейболу. Бенжамен Тоньютті, який грає зв'язуючим у Збірній Франції, увійшов у склад кращих волейболістів минулого десятиліття, по визначенню Європейських тренерів. Основний зв'язуючи збірної Італії – Сімон Джанеллі, срібний призер олімпійських ігор

2016 року, на сьогоднішній день цей гравець вважається одним з самих сильних волейболістів даного амплуа. Збірна США – призер олімпійських ігор 2016 року, має у своєму складі гравця цього амплуа, який стоїть в авангарді новітніх тенденцій волейболу, з феноменальною швидкістю передачі, це зв'язуючий Міка Крістенсона. Бруно Мосса Резенде – бразильський волейболіст, зв'язуючий гравець збірної Бразилії і клубу «Кучино-Лубе». Чемпіон і дворазовий срібний призер Олімпійських ігор, чемпіон світу, переможець Світової ліги неодноразово входив в символічні збірні миру та олімпійських ігор.

Від уміння грамотно оцінювати ігрову ситуацію і приймати рішення з подальшою успішною реалізацією залежить успіх команди. Для освоєння амплуа зв'язуючого гравця у багаторічній підготовці волейболістів вибирається гравець, що володіє необхідним набором фізичних якостей, які вдосконалює протягом всієї спортивної кар'єри.

Провідна роль зв'язуючого гравця у веденні гри безперечна, і він в набагато більшому ступені (ніж гравці інших амплуа) несе відповідальність за результат гри. Сучасна гра в волейбол протікає в умовах активної протидії суперників, при безперервному потоці інформації про декілька рухомих об'єктів (м'яч, що летить, переміщення партнерів по команді і суперника тощо), коли необхідно швидко і точно виконати передачу для нападаючого удару. Розвинений обсяг поля зору є основою тактичної майстерності гравця цього амплуа. Він виконує техніко-тактичні дії в умовах жорсткого ліміту часу, що висуває великі вимоги до розвиненої швидкості реакції. Без точної оцінки часу, швидкості, темпу, що розвиваються за рахунок м'язових зусиль (почуття м'яча, почуття сітки, почуття майданчика – спеціалізовані сприйняття) неможливо ефективно виконати передачі. Дуже важливо для гравця цього амплуа швидко переключатися від одних дій до інших (гра в захисті, підстраховка своїх нападників тощо). Зв'язуючий гравець стає центральною фігурою, диспетчером в реалізації тактичного плану гри.

На думку Х. Веласко основою якісної гри зв'язуючого гравця є якість передачі на нападаючий удар, крім цього, добре визначене і збалансоване співвідношення швидкості, точності і творчості (Веласко, 2008).

Таким чином, ігрова діяльність зв'язуючого гравця являє собою складний комплекс розумових і відповідних рухових операцій, що здійснюються спортсменом в період після кожного введення м'яча в гру.

Висновки. Спеціалізація в волейболі передбачає рівномірний розподіл сил в команді і раціональне використання індивідуальних особливостей гравців з урахуванням виконання ними певних ігрових функцій. При цьому в рішенні однієї з найважливіших завдань по організації командних тактичних дій головна роль належить зв'язуючим гравцям.

Аналіз науково-методичної літератури, показав, що зв'язуючі в волейболі – як воротарі в футболі і хокеї. Це особливі гравці. Так, вони з усіма працюють над подачею, блоком і захистом, але їх основна функція зовсім інша.

Природно, з ними потрібно займатися окремо. На сьогоднішній день в клубах немає спеціальних тренерів, які працюють з такими гравцями окремо. Аналіз змагальної діяльності волейбольних команд, які входять до списку найкращих клубів світу, дає можливість стверджувати, що всі вони мають у своїх складах найкращих гравців сучасного класичного волейболу цього амплуа.

Література:

- Бриль, М.С., & Клещев, Ю.М. (1988). Отбор в спортивные школы по волейболу на основе модельных характеристик спортсменов высшей категории : методические рекомендации. М. : б/р.
- Веласко, Х. (2008). Тенденции развития современного волейбола. *Время волейбола*, 1(14), 2-8.
- Запорожанов, В.А. (2002). Индивидуализация – важнейшая проблема спорта высших достижений. *Теория и практика физической культуры*, 7, 62-63.
- Козина, Ж.Л. (2009). *Индивидуализация подготовки спортсменов в игровых видах спорта* [монография]. Харьков : Точка.
- Міщук, Д.М., & Анікеєнко, Л.В. (2014). Характеристика ігрових амплуа у сучасному класичному волейболі. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Сер.: Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорту*, 118(4), 118-121.

Відомості про автора:

Ляхова Тамара Петрівна –

старший викладач

E-mail: tamaraliahova29@gmail.com

Харківська державна академія фізичної культури

Надійшла до редакції 05.01.2021 р.